

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Баглай Ірини Євгенівни

**на тему: «Вибір та економічне оцінювання стратегії конкуренції
промислових підприємств в умовах іноземного інвестування»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

В умовах сьогодення економічний, соціальний розвиток країни в значній мірі залежить від ефективності функціонування промислових підприємств, які також створюють передумови щодо покращення добробуту населення, а також є рушійною силою розвитку вітчизняної економіки. Проте, функціонування промислових підприємств відбувається за умов змінності ринкового середовища, загострення кризових явищ. Передумовою налагодження діяльності даних підприємств є залучення інвестиційних ресурсів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Саме нагромадження іноземного інвестиційного капіталу на промислових підприємствах сприятиме як оновленню застарілого обладнання, впровадженню сучасних технологій, виробництву нової продукції, виходу на нові ринки збуту продукції, так і реалізації інвестиційних проектів.

Водночас, для підприємств поряд із залученням інвестиційних ресурсів вагоме значення має використання стратегії конкуренції, яка є передумовою процвітання промислових підприємств не лише на вітчизняному, але й на міжнародному ринку, а також досягнення бажаних фінансових результатів. Окрім того, вибір оптимальної стратегії конкуренції дозволяє обрати більш ефективні методи ведення бізнесу, підвищити рівень конкурентоспроможності та інвестиційної активності підприємств.

Проведений аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, практика розвитку вітчизняних промислових підприємств підтверджують відсутність теоретико-методичних і методико-прикладних підходів щодо вибору та економічного оцінювання стратегії конкуренції промислового підприємства в умовах іноземного інвестування.

Тому, дослідження проведене Баглай І.Є., що спрямоване на визначення особливостей вибору та економічне оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств, що функціонують в умовах іноземного інвестування, є актуальним.

Додатковим підтвердженням актуальності дисертаційної роботи є те, що матеріали дослідження використані при виконанні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» ДБ/ЛАНЦ «Управління інноваційними процесами підприємств у ланцюгах вартості» (номер державної реєстрації №0110U001094), затвердженої Наказом МОН України від 22.07.2009 р. №686, в рамках якої дисертантом запропоновано ряд рекомендацій щодо удосконалення корпоративного управління промислових підприємств у ланцюгу створення вартості (акт впровадження від 12.03.2012 р.); при розробленні госпдоговірної теми Національного університету «Львівська політехніка» ГД 0427 «Оптимізація взаємодії учасників інноваційного процесу на засадах проектного підходу» (номер державної реєстрації № 0112U007674), де особисто автором розроблено ряд рекомендацій щодо удосконалення корпоративної стратегії підприємств учасників інноваційного проекту комерціалізації науково-технічної розробки (акт впровадження від 18.04.2013 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Отримані автором наукові результати та висновки дисертаційної роботи характеризуються високим рівнем обґрунтованості і достовірності, що підтверджується використанням загальновідомих методів наукових досліджень. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань в роботі

автором було використано такі методи, як: порівняння, систематизації та узагальнення; історико-хронологічного аналізу, морфологічного аналізу; методи динамічного, статистичного і порівняльного аналізу; методи анкетування, експертних оцінок та емпіричного дослідження; групування; структурно-логічного аналізу; графічний; аналізу і синтезу. Вибрані методи дослідження відповідають предметному полю дисертації.

Розроблені автором наукові положення опираються на сучасні теоретичні та практичні дослідження з питань вибору та економічного оцінювання стратегії конкуренції промислового підприємства в умовах іноземного інвестування. Автором проаналізовано значний обсяг результатів досліджень вітчизняних та іноземних вчених, що дозволив сформувати сучасне бачення проблеми та ґрунтовно підійти до розв'язання визначених у дисертаційній роботі завдань.

Про високий рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи свідчить їх апробація на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота Баглай Ірини Євгенівни є завершеним науковим дослідженням, оскільки автору вдалось аргументовано та переконливо довести правильність провідної ідеї, суть якої зводиться до формування особливостей вибору та економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування.

У кожному з розділів та підрозділів роботи дисертант виклав результати, що становлять значний науковий інтерес та є обґрунтованими і достовірними.

Так, у першому розділі «Теоретичні та прикладні засади вибору стратегії конкуренції промислового підприємства в умовах іноземного інвестування» автором сформовано та розвинуто ієрархію стратегій підприємства (с. 30), систематизовано та доповнено процес стратегічного управління промисловим підприємством з іноземним капіталом (с. 33), розроблено типологізацію стратегічних підходів іноземних інвесторів при

вході на український ринок (с. 42), наведено характеристики ділових культур різних країн, які слід враховувати при здійсненні управління персоналом промислових підприємств з іноземними інвестиціями (с. 53-55). Далі автором удосконалено порядок кадрового забезпечення промислових підприємств з іноземним капіталом (с. 56), розроблено типологізацію змін, що здійснюються іноземними інвесторами на вітчизняних промислових підприємствах за функціональними сферами діяльності суб'єкта господарювання (с. 63). Також в роботі наведено характеристику стратегічних рішень функціональних стратегій вітчизняних промислових підприємств з іноземним капіталом залежно від вибраної інвестором стратегії конкуренції (с. 73-75).

У другому розділі «Економічне оцінювання діяльності промислових підприємств з іноземним капіталом та їх стратегій» автор провів оцінювання ринку іноземних інвестицій в Україні (с. 83-96), детально проаналізував результати маркетингового дослідження чинників, що визначають стратегії конкуренції промислових підприємств з іноземним капіталом (с. 97-116). У дисертації автором проведено аналіз основних чинників вибору та реалізації стратегії конкуренції промислового підприємства в умовах іноземного інвестування (с. 117-128).

У третьому розділі «Стратегічні рішення промислових підприємств в умовах іноземного інвестування та їх економічного оцінювання» автором удосконалено порядок вибору та реалізації стратегії конкуренції промислових підприємств з іноземними інвестиціями (с. 135), розвинуто метод збалансованих показників економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування (с. 143), розроблено інтегральний показник економічного оцінювання стратегії конкуренції промислового підприємства з іноземним інвестором (с. 143). Також дисертантом обґрунтовано методику проведення економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування (с. 143-156), запропоновано використання півматриці для визначення важливості складових інтегральної оцінки

ефективності стратегії конкуренції промислового підприємства з іноземними інвестиціями (с. 145), наведено технологію формування стратегічних рішень у функціональних сферах відповідно до обраної стратегії конкуренції (с. 167-180).

Таким чином, слід відзначити, що дисертація написана науковим стилем, виклад матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує легкість і доступність їхнього сприйняття. В роботі максимально обмежено використання складнопідрядних конструкцій, які заважають однозначному трактуванню позицій автора, дисертація насичена професійною термінологією. Робота характеризується однозначністю, послідовністю, точністю викладу фактів.

Висновки за розділами та загальні висновки логічно становлять єдине ціле, а результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності промислових підприємств. З точки зору мети дослідження і вирішених у процесі її досягнення завдань, назва дисертаційної роботи «Вибір та економічне оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування» повністю відповідає її змісту.

3. Основні наукові результати дисертації

Відповідно до змісту дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем наукових праць та автореферату слід зазначити, що в дисертаційному дослідженні основні наукові положення, висновки і пропозиції сформовані автором самостійно, відображають особистий внесок дисертанта, характеризуються науковою новизною.

До вагомих наукових результатів, що характеризуються новизною і розкривають суть дисертаційного дослідження, можна віднести наступні:

1. У дисертації автором розроблено типологізацію стратегічних підходів іноземних інвесторів при вході на український ринок, серед яких: поглинання, ребрендинг і виробництво продукції під власним брендом та торговою маркою; інвестування коштів у розвиток та модернізацію

українського підприємства без істотної зміни бренду; ліквідація потенційно небезпечного конкурента (с. 42, рис. 1.4 дисертації; с. 6, рис. 1 автореферату). Застосування такої типологізації на промислових підприємствах дає змогу керівництву визначати основну мету інвестування іноземним інвестором, проаналізувати результати діяльності, прийняти подальші рішення щодо розвитку підприємства.

Крім того, автором розроблено типологізацію змін, що здійснюються іноземними інвесторами на вітчизняних промислових підприємствах за функціональними сферами діяльності суб'єкта господарювання, використання якої дозволяє підвищити ефективність прийняття стратегічних рішень щодо змін в основних сферах діяльності підприємства (виробництво, маркетинг, управління персоналом, фінанси, логістика, інформаційне забезпечення та організаційно-управлінські зміни) (с. 63, рис. 1.6 дисертації; с. 9, рис. 3 автореферату).

2.3 метою врахування ментальних особливостей національних культур, що присутні на підприємстві та здійснення ефективного управління персоналом автором удосконалено порядок кадрового забезпечення промислових підприємств з іноземним капіталом. Зокрема, даний порядок включає етапи процесу підбору персоналу як для підприємств, які шукають дешеві трудові ресурси і, відповідно, підбирають інноваційно неактивний персонал, так і для підприємств, які шукають нові ринки збуту і зацікавлені у пошуку інноваційно активного персоналу (с. 56, рис. 1.5 дисертації; с. 8, рис. 2 автореферату).

3.3 метою врахування великої кількості факторів, які впливають на формування стратегії конкуренції підприємства, що функціонує в умовах іноземного інвестування, дисертантом удосконалено порядок вибору та реалізації стратегії конкуренції промислових підприємств з іноземними інвестиціями, який дозволяє визначити критеріїв вибору стратегії конкуренції підприємства в умовах іноземного інвестування, здійснити оцінювання реалізованої стратегії конкуренції та дає змогу обрати більш ефективну стратегію, в якій поєднано іноземні та українські особливості

ведення бізнесу (с. 135, рис. 3.1 дисертації; с. 14, рис. 4 автореферату).

4. В дисертації розвинуто метод збалансованих показників економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування, який ґрунтується на проведенні оцінки таких функціональних блоків, як фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання та розвиток, організаційна культура, організаційна структура, корпоративна соціальна відповідальність з метою врахування особливостей розвитку вітчизняних підприємств при здійсненні іноземного інвестування (с. 143, рис. 3.2 дисертації; с. 15, рис. 5 автореферату).

5. На основі розвинутого методу збалансованих показників економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування автором удосконалено модель економічного оцінювання стратегії конкуренції промислового підприємства з іноземними інвестиціями, в основі якої закладено розрахунок інтегрального показника та яка дозволяє за кожною функціональною сферою діяльності підприємства оцінити ефективність стратегії конкуренції, вжити заходів щодо підвищення її ефективності (с. 143 дисертації; с. 15 автореферату).

4. Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною науковою працею дисертанта. Всі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі містяться лише ті напрацювання, які становлять особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані у дисертації є достовірними. Достовірність забезпечено використанням матеріалів наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріалів періодичних видань, статистичних оглядів, звітів, інформації облікової, фінансової та управлінської звітності вітчизняних підприємств, результатів експертних досліджень, економічних оглядів, Інтернет-ресурсів, а також нормативно-правових актів органів державної влади. В цілому, дисертаційна робота характеризується

завершеністю, зміст дисертації відповідає поставленій меті. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи, а також відповідні елементи наукової новизни достатньо аргументовані та наведені у 18 наукових працях, загальний обсяг публікацій 5,49 друк. арк., з них особисто автору належить 4,67 друк. арк., з яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України (2 з яких у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави, 11 тез доповідей на конференціях.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідає встановленим вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук та надають авторові право публічного захисту дисертації.

5. Практичне значення результатів дослідження

Дисертаційне дослідження Баглай І.Є. є вагомим внеском у розвиток теорії та практики щодо вибору та економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування.

Отримані висновки та рекомендації, сформовані наукові положення, результати у дисертаційній роботі є достатньо глибоко аргументованими та отримані за сучасними методами наукових досліджень і містять наукову цінність як у теоретико-методичному, так і у практичному плані. Ряд положень, обґрунтованих в дисертації, мають практичну цінність.

Підтвердженням практичного значення отриманих результатів є їх впровадження у діяльність таких підприємства, як: «ЛЕОНІ Ваерінг Системс УА ГмбХ» (довідка №79 від 28.03.2018 р.), ПАТ Львівська кондитерська фабрика «Світоч» (довідка №43/1 від 25.01.2018 р.), ТЗОВ «Бадер Україна» (довідка №61-1 від 13.02.2018 р.).

Про прикладний характер наукових розробок і пропозицій дисертанта свідчить їх практичне впровадження у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» і застосовуються під час викладання

дисципліни «Стратегічне управління підприємством» (довідка №67-01-595 від 29.03.2018 р.).

На підставі вище означеного можна зробити висновок про те, що дисертаційне дослідження має наукове та практичне значення.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Не заперечуючи важливість та оригінальність дисертаційного дослідження, необхідно відмітити ряд положень, які мають дискусійний характер та потребують додаткової аргументації, а саме:

1. Зважаючи на значущість розробленої автором типологізації стратегічних підходів іноземних інвесторів при вході на український ринок, в рамках якої автором виокремлено ряд стратегічних підходів та наведено стратегію горизонтальної інтеграції, диверсифікації, ліквідації (рис. 1.4, с. 42), доцільно було б приділити більше уваги розкриттю механізму вибору наведених видів стратегій відповідно до кожного стратегічного підходу, а також навести отриманий ефект від застосування даних стратегій в діяльності підприємств.

2. Автором наведено порядок кадрового забезпечення промислових підприємств з іноземним капіталом (рис. 1.5, с. 56), який складається із взаємопов'язаних елементів. Одним із елементів даного порядку є оцінювання (відбір) претендентів, за яким здійснено поділ персоналу підприємства на категорії інноваційно активний та інноваційно неактивний персонал, аде доцільно було б обґрунтувати даний поділ.

3. У підрозділі 1.3 автором наведено типологізацію змін, що здійснюються іноземними інвесторами на вітчизняних промислових підприємствах за функціональними сферами діяльності суб'єкта господарювання (рис. 1.6, с. 63). При цьому вважаємо, що автору доцільно було б описати типи змін, які здійснюються іноземними інвесторами у відповідності до обраного стратегічного підходу при вході на український ринок.

4. Автором проведено аналізування чинників вибору та реалізації стратегії конкуренції промислового підприємства в умовах іноземного

інвестування у підрозділі 2.3, але з проведеного дослідження не зовсім зрозуміло які саме чинники впливають на кожне досліджуване підприємство, що доцільно було б уточнити.

5. У підрозділі 3.2 автором удосконалено метод збалансованих показників економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування, який складається з функціональних блоків. На нашу думку, необхідно було б схематично зобразити функціональні зв'язки між функціональними блоками економічного оцінювання стратегії конкуренції на рис. 3.2, а також уточнити переваги та недоліки використання даного методу на промислових підприємствах.

6. Автором запропоновано використовувати півматрицю для визначення важливості складових інтегральної оцінки ефективності стратегії конкуренції промислового підприємства з іноземними інвестиціями (табл. 3.1, с. 145), але доцільно було б більш детально описати методику побудови та використання даної півматриці на промислових підприємствах, а також схематично зобразити перелік показників за якими розраховується кожен блок півматриці.

7. В роботі автором представлено технологію прийняття стратегічних рішень на промислових підприємствах з іноземним капіталом (рис. 3.3, с. 170), яка складається з групи взаємопов'язаних етапів. Проте, доцільно було б дослідити використання даної технології на декількох підприємствах з метою порівняння отриманих результатів та підтвердження її ефективності, достовірності.

Вищенаведені дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову та практичну цінність дисертаційної роботи Баглай І.Є.

7. Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам МОН України

Дисертаційна робота Баглай Ірини Євгенівни «Вибір та економічне оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах

іноземного інвестування» є завершеною оригінальною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуального наукового та практичного завдання розроблення порядку вибору та моделі економічного оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств з іноземними інвестиціями. Автореферат дисертації відображає усі наукові положення, що винесено на захист.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами дослідження.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових завдань, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертація Баглай Ірини Євгенівни «Вибір та економічне оцінювання стратегії конкуренції промислових підприємств в умовах іноземного інвестування» відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пунктам 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор, Баглай Ірина Євгенівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

**кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізького національного
університету**

